

Testimonis entre els pobres

Sor Genoveva Massip

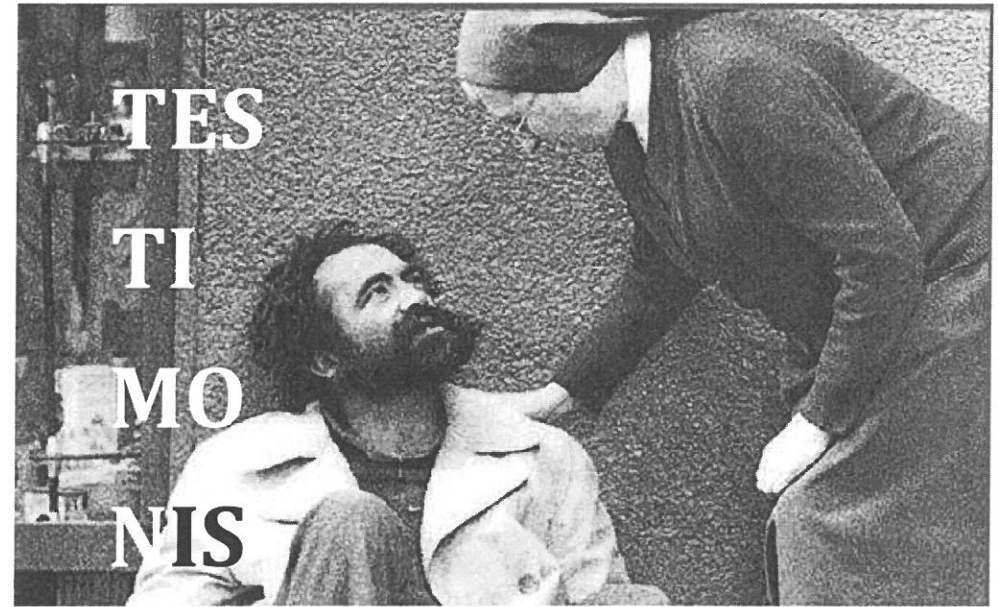
M. Victòria Molins, stj

Col·lecció Testimonis

Secretariat per la Marginació

Col·lecció Testimonis
Num. 6
Secretariat per la Marginació

TES
TI
MO
NIS

ENTRE ELS POBRES

Testimonis entre els pobres, 6
Col·lecció Testimonis
Edita: Secretariat Diocesà per la Marginació
Barcelona, 2016
Recopilació de texts, i escrit propi de Victòria Molins
amb la col·laboració d'Assumpta Sesma

Impressió digital
Mabel Copy
C/ Parlament, 51, baixos

08015 Barcelona

PRÒLEG

Em plau, una edició més, presentar-vos l'opuscle de "Testimoni entre els pobres", enguany dedicat a la Gna. Geneveva Massip, més coneguda com sor Geneveva. Cal agrair a Victòria Molins que, una vegada més, hagi assumit la redacció i composició del llibret que teniu entre mans.

Llegim en la primera carta de sant Joan: "*Fills meus, no estimem amb frases i paraules, sinó amb obres i de veritat*" (Jn 3, 18) Tota la vida de sor Geneveva és una personificació d'aquesta recomanació de l'apòstol Joan. Sor Geneveva, "mestra de tendresa", com repetidament ens recorda Victòria en el llibret, fou un lliurar-se amb obres envers els més petits, desvalguts, presos pobres, malalts...I ho feu amb una generositat que no coneixia límits.

En el moment de cercar una paraula que resumís tota la vida de sor Geneveva, em sembla que la més adient és fidelitat. Sor Geneveva fou fidel a la seva sincera fe cristiana. Creient fins al mòdul dels ossos, en Jesucrist. Jesucrist que el trobava present en els més petits. Per a ella, els pobres eren sagrats. Com un nou sant Francesc d'Assís, no tant sols els abraçava, i els estimava, sinó que posava tots els seus talents perquè els fos reconeguda la seva dignitat.

Fidelitat a la seva condició de deixeble de sant Vicenç de Paül i de santa Lluïsa de Marillac. Santa Lluïsa de Marillac va deixar escrit que les Filles de la Caritat : *«Tindran per monestir les cases dels malalts.. per cel·la , una habitació de lloguer, per capella l'església de la parròquia, per claustre els carrers de la ciutat, per clausura, l'obediència...; per reixes el temor de Déu, per vel la santa modèstia, i no fan una altra professió per assegurar la seva vocació més que la confiança contínua que tenen en la divina Providència i l'oferiment que li fan de tot el que són i del seu servei en la persona dels pobres»*. ¿ No us sembla que aquestes paraules escrites en el segle XVII, han cobrat vida, en els nostres dies amb la persona de sor Geneveva? Aquestes dues fidelitats: a Jesucrist i a la seva condició de Filla de la Caritat, la portà a la seva fidelitat als pobres.

Amb motiu de la seva mort, el dia de la Mare de Déu del Carme de 2015, els mitjans de comunicació glossaren la seva obra, li reconeixien la seva feina, i aparegueren tot un seguit d'escrits laudatoris (alguns d'ells els trobareu en aquest fulletó). Els mitjans reconegueren algunes de les seves obres. Ara bé, sor Geneveva no fou una activista, sinó, i em sembla que no m'equivoco, sor Geneveva fou una mística. Una persona de

Déu. I aquesta condició de mística la traspuava a tot arreu. Per ella els desvalguts no eren tants sols persones que havia d'ajudar en la seva precarietat, sinó que eren persones dignes de ser estimades. I l'amor és veritable, quan s'accepta la persona tal com és. Ella estimava el pobre, però també el drogoaddicte, el pres, aquells que la vida els havia portat per camins de deteriorament moral.

Aquest profund amor, i subratllat profund amor, feia que mai deixés ningú per impossible, la caritat l'exercici amb constància, paciència i també, esperança en les persones. Per aquest motiu l'expressió, "no hi ha res a fer", no formava part del seu lèxic. Gràcies a aquestes actituds amoroses, han estat molts i moltes que van trobar en ella l'afecte i la tendresa que les circumstàncies i la vida els havien negat

Una altra característica de sor Geneveva, la qual m'han comentat amb admiració persones que l'havien tractat molt, és la naturalitat en què parlava de Déu. S'equivocaran, i molt!, els qui pensin que sor Geneveva, desitjava fer proselitisme, tot el contrari, sempre fou molt respectuosa amb tothom, la seva acció caritativa no coneixia, barreres d'ètnia, llengua, creença. Ella parlava de Déu, perquè d'allò que està ple el cor en parla la boca, i també per amor. Parlar de Déu, evangelitzar els pobres, és una de les formes més sublimes d'estimar, ja que se'ls ofereix, no s'imposa la possibilitat de fruit de l'esperança que el Déu de Jesucrist ofereix a tots els homes.

Després del bon i noble combat que ha estat la seva vida, després que sense por i amb constància va fer treballar amb la vida els talents que Déu li havia donat, ara ella, n'estem segurs, ha estat acollida en les estances eternes. No ens és difícil imaginar-nos, com juntament amb el Senyor, ha estat rebuda per tants i tantes persones que ella va ajudar a viure i morir, i ara, deixades ja les fatigues d'aquest món, frueixen per sempre la pau benaurada

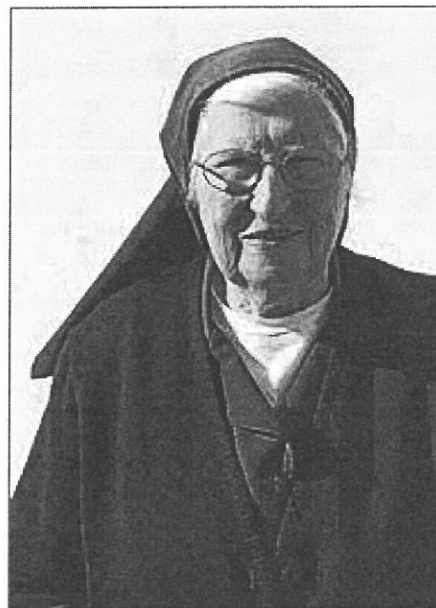
El Secretariat de marginació, en nom de tantes persones que treballen en el quart món, vol expressar públicament el seu agraïment a sor Geneveva. Li agraïm la seva vida, el seu mestratge, el seu testimoni, i sobretot perquè, encara això sembli exagerat, amb ella hem tingut l'oportunitat de conèixer una santa entre nosaltres.

Enguany celebrem l'Any de la misericòrdia, amb motiu d'aquest Jubileu s'han publicat i es publicaran molts llibres, que ens parlaran de les obres de misericòrdia, alguns de molt valuosos i útils, però cap pot substituir els testimonis. En sor Geneveva, tenim un gran testimoni, que ens convida a què també, nosaltres com feu ella, contemplem el rostre de la Misericòrdia, el rostre de Crist.

Josep Maria Jubany
Delegat del Secretariat per la marginació,
de la Diòcesi de Barcelona

SOR GENOVEVA MASSIP,

“LA MONJA DELS POBRES”

Tots els mitjans de comunicació s'han fet eco de la vida d'aquesta monja lliurada als altres i "lluïtadora incansable per la justícia, la llibertat i la dignitat".

I el bisbe de Terrassa, Josep Àngel Saiz, ha afirmat que la religiosa ha mort "després d'una vida d'amor i servei als més pobres".

INTRODUCCIÓ

Un any abans del traspàs de sor Geneveva Massip, Rosa Mendoza, una Germana de la Caritat, coneixedora de la nostra estimada Germana a qui avui dediquem aquest homenatge, va tenir la idea meravellosa d'editar en vida -una vida ja gastada pel Regne i debilitada física i psíquicament- la seva biografia. I ho va fer amb tota mena de detalls que fan del llibre "*SOR GENEVEVA MASSIP, UNA TRAYECTORIA DE AMOR Y SERVICIO*", una veritable joia per a conèixer la seva vida i la seva obra.

És per això que no es tracta en aquest llibret de fer una biografia ni tornar a explicar allò que amb detalls i coneixements molt més profunds que els meus, ens van arribar de la ploma de Rosa Mendoza a tanta i tanta gent que hem viscut amb qui podem dir -sense ficar-nos en un terreny que correspon a l'Església- una santa del nostre temps.

A tots aquells a qui arribi aquest llibret els recomano de tot cor que trobaran dades i una trajectòria que jo no al·ludiré.

Aquest llibre, publicat en la col·lecció "Testimonis" i editat pel Secretariat de Marginació de la Diòcesi de Barcelona, forma part d'una sèrie que venim fent en record de les persones que volem recordar per la seva tasca en favor dels més desfavorits i que són per a tots nosaltres allò que diu Sant Pau: "*un núvol tant gran de testimonis*" (Hebreus, 12,1)

És també, per això, que la presentació d'aquests llibrets els fem sempre en una trobada- homenatge a aquella persona que ens ha precedit i ha estat per a tots un exemple en el seu lliurament als pobres i la seva caritat i amor evangèlics.

Ningú no podrà dubtar que sor Geneveva no entri dins d'aquest "núvol" i que és mereixedora, com poques persones, d'aquest homenatge i d'aquest llibre de "testimoni" que estic segura molts agrairan; com ho van fer amb la biografia de Rosa Mendoza, de la qual pot ser un senzill complement.

D'altra banda, la meva amistat íntima amb sor Geneveva, el deure de gratitud que m'uneix des de fa més de vint-i-cinc anys i tot el que he rebut al seu costat, fan d'aquest llibre un testimoni molt personal de tot allò que he viscut dia rere dia durant aquests anys, i també d'anècdotes molt colpidores que he comentat sovint en les meves xerrades i els meus escrits. Ella va ser, des d'aquella primera trobada al carrer santa Lluïsa de Marillac, -on la vaig conèixer- la meva "mestra de tendresa".

En el seu comiat

Santa Maria del Mar de Barcelona.

La Basílica era plena de gent que estima i que ha posat en pràctica una de les frases de sant Vicenç de Paül que s'ha recordat en el funeral: "Passar de l'amor afectiu a l'amor efectiu". Persones sobretot vinculades a les diverses obres socials que treballen a Barcelona, religiosos, capellans i laics amb aquesta dedicació, directius o voluntaris a peu de carrer. I també testimonis directes de l'amor de sor Geneveva.

I a primera fila, a més de familiars i religioses Filles de la Caritat, una diversa representació institucional: el ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, l'alcalde de Barcelona, Ada Colau, i la vicepresidenta del Govern de la Generalitat, Neus Munté. Una foto singular que ha propiciat sor Geneveva, a més de ser la primera missa a la qual assisteix Colau com alcaldessa.

La celebració ha estat presidida pel pare paül José Ignacio Camaño, acompanyat de més de vint capellans, entre ells el vicari episcopal de Barcelona i delegat de Càritas, Salvador Bacardit.

A partir de l'Evangeli de les Benaurances, Camaño ha destacat com la vida de sor Geneveva era un reflex d'aquest evangeli i del seguiment dels fundadors de

la seva Congregació i de la família Vicenciana, sant Vicenç de Paül i santa Lluïsa de Marillach.

Ha insistit repetidament en què "és l'amor el que va impulsar sor Genoveva". Però recordant que "els pobres són els preferits de Déu i que Déu no vol que visquin esclavitzats o conformats en la pobresa", "no ens podem quedar en l'elogi a sor Genoveva" i que la seva missió només perviu "si seguim la missió del Crist, creant un món més humà, més just i més fratern". "L'alegria" i "la tendresa" són dues de les claus de l'exercici d'aquest amor.

Sor Genoveva no era dona d'homenatges i la cerimònia ha estat simple i sòbria. Ha finalitzat amb un aplaudiment espontani dels assistents. El pare Camaño l'ha tancat remarcant de nou que "el més important és que tots portem una mica d'amor". I ha demanat que no tinguem por: "Sor Genoveva no es va parar davant de cap obstacle; doncs nosaltres, tampoc".

Jordi Llisterra, en Església Plural

Notes de premsa

Del Butlletí Església de Barcelona

El dijous, a l'edat de 91 anys, sor Genoveva Massip va ser cridada a la casa del Pare, on, ben segur, es retrobarà amb molts dels desheretats de la nostra societat, que ella tant va ajudar i a qui va portar consol, remei i esperança.

Els seus inicis foren dedicats a l'educació però ben d'hora es despertà en ella la seva vocació social, com a coherència de vida amb la seva congregació religiosa i el carisma de la seva família religiosa: les Filles de la Caritat.

L'anomenada per alguns Mare Teresa de les Rambles visqué entre els més pobres dels més pobres. La drogoaddicció, la marginalitat, els abandonats al carrer, malalts de sida – als qui per damunt de tot acompanyava a morir no com a rebutjats, sinó com a homes amb dignitat -. Les presons són els camps de la

seva natural presència, sempre humil, i silent, on visqué com a germana entre germans, amb una profunda espiritualitat que li feia veure a Crist en tots aquests a qui atenia i per qui s'esmerçava. Ho deixà tot per donar-se a Déu en els pobres, seguint les petjades i el carisma de sant Vicenç de Paül i santa Lluïsa de Marillac. «Em sento feliç per deixar de ser mare d'alguns i ser-ho d'una multitud», va dir en més nombroses ocasions.

Els seus inicis de treball en la Congregació foren l'any 1945 al Patronat Jesús de Natzaret, on les Filles de la Caritat, atenien els interns de la presó Model de Barcelona amb especial atenció a l'acolliment i educació dels fills dels interns. Poc a poc l'atenció va créixer amb fills dels treballadors de la Institució penitenciària i infants del mateix barri.

Però el desig d'apropar-se als més desemparats de la societat l'empenyà a projectes al "càmping" d'escombraries de l'Hospitalet de Llobregat, a les coves de Montjuïc i a Can Tunis, i a La Mina, contribuint de manera inimaginable a la relació entre els reclusos i les seves famílies.

L'any 1983 veié fet realitat el seu gran somni, la creació de l'Obra Social de santa Lluïsa de Marillac, a la Barceloneta, recollint els malalts abandonats al carrer, on sovint agonitzaven essent ignorats de tot i de tothom. Vingueren després els centres terapèutics per a infants en situació de risc (ASIR), on no sols tingué cura dels infants sinó que féu una gran tasca denunciadora en els mitjans de comunicació social sobre la situació dels menors desvalguts.

Molts foren els premis i reconeixements a la seva trajectòria de lliurament constant envers els més desvalguts i exclosos de la nostra opulenta societat. L'any 1992 rebé la Creu de sant Jordi, Solidaritat de l'Institut de Drets Humans el 1997; el Premi d'Actuació Cívica de la Fundació Jaume I el 2004; el Premi Mn. Vidal i Aunós el 2010; i la medalla Carrasco i Formiguera el 2011.

La missa funeral serà aquest dissabte 18 de juliol, a les 11.00 h, a la residència Betània, (Av. Vallvidrera, 34) Ha volgut donar el seu cos a la ciència.

De el PERIÓDICO

La monja Genoveva Massip, que durant dècades va ser la cara social de l'Església a les perifèries de Barcelona, ajudant les famílies de les barraques de Montjuïc, Can Tunis o la Mina, va morir dijous a la capital catalana als 91 anys d'edat, han informat fonts religioses.

Massip era religiosa Filla de la Caritat i va començar exercint de mestra a Barcelona i Sabadell, on va néixer el 19 de novembre del 1923, encara que aviat es va despertar la seva vocació social.

La gent del seu entorn la defineix com una persona que "sempre atenia a tots, sense prejudicis, una dona de Déu, donada totalment als altres".

Segons ha recordat avui el portal d'informació religiosa CatalunyaReligió.cat, el món de la droga, les presons, o les víctimes de la sida són alguns dels terrenys en què va ser pionera en l'atenció social.

Des dels anys 70 es va acostar als presos de la Model i a les famílies de les barraques i coves de Montjuïc, de Can Tunis, i de la Mina. Més endavant, als anys 80, amb l'aparició de l'heroïna i del sida, Sor Geneveva recorria els carrers del centre de Barcelona, del Somorrostro i de la Barceloneta per oferir un recer als malalts de sida que no podien anar enlloc.

Els qui la van conèixer asseguren que "els ajudava a morir amb dignitat", una tasca que portava a terme amb el germà de La Salle, Adrià Trescents.

Durant els últims anys havia rebut nombrosos premis de reconeixement a la seva trajectòria: la Creu de Sant Jordi i la Medalla Conestí el 1992; el premi Solidaritat de l'Institut de Drets Humans el 1997; el premi d'Actuació Cívica de la Fundació Jaume I el 2004; el premi Mossèn Vidal i Aunós el 2010; i la medalla Carrasco i Formiguera el 2011.

La monja ha donat el seu cos a la ciència, per la qual cosa encara es desconeix la data del seu funeral.

Del diari SABADELL, la seva ciutat natal

Geneveva Massip va néixer l'any 1923 a Sabadell, on va dirigir la Casa de la Caritat. Sor Geneveva, la monja de les perifèries barcelonines, va morir dijous passat a la capital catalana amb 91 anys. Nascuda a Sabadell el 19 de novembre de 1923. Essent religiosa, Filla de la Caritat, va començar a la capital catalana a exercir de mestra, però aviat se li va despertar la consciència social.

Entre 1964 i 1967 va ser la responsable de la desapareguda Casa de la Caritat de Sabadell. Als anys 70 del segle passat va ser de les primeres monges en entrar a la presó d'homes de la Model. Però el seu gran paper va ser en el món de la droga, les presons o la sida, que van marcar la seva atenció social als més desemparats, sempre en les perifèries socials de la Barcelona metropolitana. El Raval, La Mina, la Barceloneta -on era molt valorada i fins i tot li havien arribat a dir "la Teresa de Calcuta de la Barceloneta"-, les desaparegudes barraques del Somorrostro, coves de Montjuïc o suburbi de Can Tunis van ser els seus principals escenaris. Els efectes de la pobresa, l'heroïna o la sida entre els desemparats, els seus enemics. Va crear l'Obra Social de santa Lluïsa de Marillac al barri mariner de Barcelona.

Sor Geneveva va rebre la Creu de Sant Jordi l'any 1992, la medalla Carrasco i Formiguera, entregada per Unió Democràtica l'any 2011, entre molts altres reconeixements. L'any passat es va presentar la seva biografia, escrita per Rosa Mendoza: *Sor Geneveva Massip: una trajectoria de amor y servicio*. El seu últim servei ha estat donar el seu cos a la ciència.

TESTIMONIS

Sor Laura, treballadora social de santa Lluïsa de Marillac

Hi ha petjades que fan més ferm el nostre camí. Hi ha petjades inesborrables en la nostra vida... I si això tens la sort de viure-ho quan encara "ets jove" sents que la vida et dona l'oportunitat de treballar el present per preparar el futur.

Crec que això ha estat sor Geneveva per a mi. Una petjada inesborrable durant tota la meva formació inicial a la Província. Una "germana gran" que durant tots aquests anys que hem compartit sempre s'ha preocupat de la més "petita"; que estigués bé, que fos una bona Filla de la Caritat, que estimés els pobres, que algú m'acompanyés en aquest camí... -perquè tu sempre deies que les joves ho necessiten més-.

No voldria oblidar mai tot el que he pogut viure amb ella, veure en ella; els meus inicis a l'Obra social, els divendres a la tarda a la presó, la seva preocupació per cada persona, la seva manera de mirar, de tocar, de parlar, les seves reflexions als intercanvis comunitaris sobre el segell de la Companyia i la seva manera de parlar de Déu; espontània, senzilla, sincera, profunda. Un Déu que portava encarnat en la seva pròpia vida, en la seva pròpia història. Ella ha estat model d'acollida incondicional, de fe inesgotable en el Déu misericordiós.

Sor Genoveva és per a mi model, inspiració i força. Sor Genoveva em diu que la meua vocació de Filla de la Caritat val la pena viure-la amb decisió, amb passió, en profunditat; que no em cansi, que no em faci enrere, que no tingui por! Em diria que l'amor del Crist m'ha d'empènyer a superar tot obstacle, tota limitació i qualsevol esdeveniment per seguir creixent en la meua vocació i per estimar cada vegada més el Crist i els pobres.

Només puc fer que donar gràcies a Déu i a la Companyia per haver-me donat la oportunitat de viure aquests últims nou anys a prop d'ella, per haver pogut compartir amb ella el començament de la meua vocació i del meu servei als pobres.

Gràcies a Déu, per haver-me donat l'oportunitat de "dir-li adéu" per última vegada, per haver pogut fer vetlla de pregària aquella matinada de divendres en presència de qui va estimar tant. Pregària davant de qui, estic segura, ja podia intercedir a favor nostre davant Déu. A ella li vaig demanar que m'ajudés a ser verdadera Filla de la Caritat i a ella li ho demanaré cada dia.

Gràcies, sor Genoveva, estic segura que darrere les teves petjades serà més ferm el meu camí.

Eduard Sala Paixau

Cap d'Acció Social de Càritas Diocesana de Barcelona. Ha estat director de l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac durant més de 12 anys.

No deixava indiferent perquè et tocava el cor. Potser molts dels que vam tenir la sort de conèixer-la sentim que ens ha deixat quan va morir dijous passat.

Parlar de sor Genoveva és contemplar una vida fèrtil donada al servei dels pobres: a les barraques, als carrers, a les presons, al costat del lilit abans de morir de sida o quan les drogues o l'alcohol t'havien derrotat. Al costat sempre. Acompanyava a viure i acompanyava a morir per a néixer de nou.

Amb les Filles de la Caritat, inspirada per Jesús de Natzaret i pel carisma de Lluïsa de Marillac i Vicenç de Paül, sor Genoveva va impulsar l'atenció a les persones abocades als nous marges.

Porten el seu nom el voluntariat penitenciari, la lluita per instaurar les mesures penals alternatives i una presó que rehabiliti, les primeres comunitats terapèutiques per a tractar les drogodependències, els primers recursos per a acompanyar a morir persones malaltes de sida (quan diagnosticar-te sida/VIH era una sentència de mort), l'atenció a persones sense llar quan tot estava per fer... Ha estat una vida molt fèrtil.

Parlar de sor Genoveva és sentir una mirada amorosa que et desvetlla l'ànima, és rebre una carta o una visita a la presó quan ningú t'espera fora, és notar una mà que et toca i t'acaronar mentre parla d'un Déu que t'estima i que et coneix pel nom, és saber que hi ha una porta incondicionalment oberta perquè t'acull i et perdona...

Parlar de sor Genoveva és conèixer algú que ha portat a la vida allò de "veure el rostre del Déu de Jesús" en cada pobre. Perquè, per sor Genoveva, en cada "pobre" hi reconeixia Déu. No eren paraules. Era vida.

Sor Genoveva sempre ha tingut el cor ple de noms.

No deixava indiferent perquè t'estimava.

No ens ha deixat perquè l'estimem. Perquè ens ha tocat el cor.

Pare Manel Pousa

Testimoni donat a Església Plural, quan va rebre el premi d'aquesta Institució per la seva trajectòria.

"Es una alegria, sempre compartida, tenir la sort d'haver conegut sor Genoveva, haver-hi col·laborat i compartit els seus somnis. La seva tasca produeix un fort impacte en la meua vida. Ella sempre acull als qui ningú vol. Sóc testimoni que sor Genoveva desmunta la prepotència de jutges, d'advocats i de qui calgui per tal d'estar a favor de la seva gent que son els pobres i els marginats. Actua a favor d'ells, està al seu servei i els estima".

Mijail Acosta, director de la Fundació Acollida i Esperança

Divendres, 17 de juliol, va morir als 91 anys sor Genoveva Massip, religiosa de la Companyia de Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül. Dona forta i carismàtica que decidí centrar la seva vocació en l'acompanyament i atenció a les persones més marginades de la nostra societat. Era especialment coneguda al barri de la Barceloneta on, des de 1979, va posar en marxa junt amb les seves germanes de comunitat l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac, espai que de forma ininterrompuda, durant tots aquests anys, ha acollit persones amb problemes d'addiccions, homes i dones que vivien al carrer, a vegades per pura pobresa, d'altres per patir patologies de salut mental; també persones que a finals dels 80 morien de SIDA, o famílies desestructurades on l'exclusió social sembla enquistada des de generacions.

Sor Genoveva, en el seu senzill despatx, va rebre, escoltar, abraçar i oferir ajuda quan podia, a tantes i tantes persones que dubto que puguem arribar a imaginar. A les nits escrivia cartes a persones que eren a presó i a les quals

visitava i seguia, tractant d'infondre esperança i una mica de calidesa als més perduts i oblidats.

No sóc la persona més adequada per escriure un obituari de la seva persona i obra. Ni ho pretenc. Però sí que sento la necessitat de compartir algunes reflexions que em suscita la seva mort i crec que hi ha referents a la vida que no hauríem d'oblidar; simplement perquè ens han ajudat a ser millors persones o han il·luminat el difícil camí de l'existència.

D'altra banda, l'entitat de la qual formo part, la Fundació Acollida i Esperança, va néixer com a fruit del testimoni i sota la influència de sor Geneveva. Des de 1993 hem anat obrint centres d'acollida, serveis d'atenció i projectes d'inserció sociolaboral per a persones que pateixen exclusió social, intentant seguir l'empremta i donant continuïtat a la missió, visió i valors que vam descobrir a l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac que liderava sor Geneveva.

Del gran llegat que ens deixa a tantes persones que la vam conèixer i tractar, m'agradaria destacar tres aspectes que sento com a fonament de tota la seva obra:

El primer és fàcil d'explicar, però d'una contundència difícil de trobar: era una dona compromesa i coherent. Radicalment compromesa amb el seu entorn i amb les persones. I coherent amb la seva opció vital.

El segon aspecte era la seva fe indestructible. Fe en el Déu de Jesucrist. Fe en un Déu que sentia com a Pare bondadós i misericordiós. I aquesta fe la portà a saber descobrir sempre la dignitat de tota persona. Per molt borratxa, col·locada o desvalguda que estigués la persona que arribava a l'Obra Social o per molt condemnable que fos el delicte comès pel pres al qual escrivia, sor Geneveva el tractava amb el màxim interès, respecte i apel·lant al seu fons inviolable de dignitat humana.

I finalment, vull destacar un tercer aspecte; potser el més singular: la tendresa. Singular perquè tal vegada marca la diferència. Tinc la sort de conèixer moltes bones persones que es dediquen al camp social. Grans professionals dels quals anem aprenent, religiosos i religioses entregats, voluntaris d'una gran diversitat ideològica, realment una rica realitat de generositat, vocació i professionalitat que et reconcilia amb altres cares més fosques de la condició humana. Certament en l'àmbit de l'atenció social trobem actualment valors molt potents: la justícia, la transformació, la participació, el respecte, l'autonomia, Però la tendresa és una "rara avis".

Sor Geneveva va saber conjurar la denúncia, la fermesa, l'acolliment, els acompanyaments, amb una gran dosi de tendresa. I probablement això la feia tan especial, tan radiant. Tant de bo aquesta sigui la part del seu llegat en què posem més interès a recordar i a seguir!

I en aquest senzill text de reconeixement goso fer una darrera afirmació. Ningú creix, brilla, serveix, resisteix, per si sol. Sor Geneveva va estar sempre sostinguda des de la seva comunitat de germanes i vivint un ple sentit de pertinença a la Congregació de les Filles de la Caritat.

Gràcies per haver fet possible que a través de sor Geneveva entenguéssim una mica més aquesta opció preferencial pels "pobres" que tan inspiradament proposava sant Vicenç de Paül !

Josep Pere Mora, un amic de la Obra Social santa Lluïsa de Marillac i de sor Geneveva que la va conèixer molt

Quin goig que feia Santa Maria del Mar, plena a vessar, en el comiat solemne a la Filla de la Caritat, la nostra sor Geneveva!

Seguint l'exemple de sant Vicenç de Paül i santa Lluïsa de Marillac, sor Geneveva ja de joveneta va començar la seva tasca ajudant els éssers més abandonats per la fortuna.

Joves i grans, homes, dones i transsexuals, persones sense llar, malalts de tota mena i addicció, sense sostre, gent que pateix en solitud, presos i les seves famílies, prostitutes i altres marginats per la societat varen conèixer del seu amor per a tots ells.

De la Trinitat a Wad-Ras, passant per La Mina, La Model, Somorostro, Can Tunis, Ciutat Vella i la Barceloneta, les seves passes pels carrers de Barcelona tant sols tenien l'objectiu de cercar els més desfavorits per ajudar-los i estimant-los, fer-los aixecar el cap en la seva desgràcia.

I després, al convent de les Filles de la Caritat, a la Barceloneta, també tenia temps per atendre les sol·licituds de tothom que li demanava. Allà segueix funcionant, com part de la seva obra, el CEL (Centre d'Estada Limitada) per a persones en tractament mèdic, i el Centre de Dia acollint a persones en risc o caiguda en l'exclusió social.

El que més sobtava de sor Geneveva, inclús en els darrers dies de retir forçós per la malaltia, era el somriure i la tranquil·litat d'esperit que reflectia el seu rostre.

Una amiga em va comentar, en el funeral, que fer una bona obra està bé, fer un dia de bones obres està molt bé, una setmana és extraordinari, un mes excepcional i un any és d'allò més difícil. Què dir, per tant, de tota una vida dedicada, sense defallir, a estimar el proïsme de forma tangible!

Quan va començar la seva obra, a la postguerra mundial, la llavors imperant *Ley de Vagos y Maleantes* era una espasa de Dàmocles sobre tots els col·lectius en desgràcia, que teòricament no existien pel règim. I per això mateix les

gestions de sor Geneveva en qualsevol estament oficial, ja fos per un pres o persona que visqués al carrer, esdevenia una feina titànica. Amb el temps i l'arribada de la democràcia aquestes coses milloraren i ho continuen fent fins avui en dia, tot i que, malauradament les ONG's laiques i religioses segueixen sent indispensables per a completar, quan no assumir completament, la tasca de les administracions públiques. L'exemple vital de sor Geneveva ens deixa a tots un raig d'esperança en la bondat de l'esser humà.

Quan la Cristina, veïna de la Barceloneta i col·laboradora, com la seva família, de l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac, a les acaballes del funeral, va interpretar, acompanyada de l'orgue, l'Ave Maria de Schubert, semblà que els angelets, al costat de la nostra estimada germana traspassada, ens picaven l'ullet a tots els presents.

Sor Geneveva, com persona humil que fou, fugia d'honors i reconeixements oficials; per a ella eren una càrrega que s'havia de portar per a facilitar els seus passos i gestions a favor dels altres, els que no eren, ni són, mai ben rebuts als palaus i dependències del poder terrenal, per això mateix recollí la Creu de sant Jordi i més distincions de les que es poden comptar amb els dits.

Abundant en el tema del funeral, car no va haver-hi missa de difunts, doncs sor Geneveva va lliurar el seu cos a la Ciència, si per un cantó hi havia pena per no poder comptar ja amb ella, el sentiment més fort era d'alegria, ja que la nostra germana per fi descansava al costat del Pare. En el magnífic marc de l'església del gòtic català, el solemne ritus religiós se seguí amb la participació activa de les Filles de la Caritat i els germans paüls.

La mare M. Lluïsa, les germanes Josefa, Nati, Esperanza..., les professionals de l'Obra Social, la Mon, Míriam, Núria..., voluntaris, col·laboradors, usuaris dels serveis, simpatitzants... tots plegats participaren en el darrer comiat. En record seu i perquè persisteixi a la memòria dels ciutadans de Barcelona una sabadellenca de naixement i barcelonina d'adopció, que de punta a punta de la ciutat donà aixopluc als homes i dones més desfavorits de la ciutat i tot sense fer mai cap mena de discriminació per motius de raça, sexe, religió i ideologia, m'afegeixo humilment a la sol·licitud popular de canviar el nom de la plaça avui en dia dedicada al ara reconegut traficant d'esclaus, Antonio López, pel de sor Geneveva Massip i Torner.

N'estic ben segur que aquesta proposta deixarà satisfets a tots els col·lectius de persones febles i a les institucions de tota mena que miren d'ajudar-los. I a més, la esmentada plaça és al mateix districte municipal que el convent de les Filles de la Caritat i casa de sor Geneveva! Tant de bo els nostres representants municipals ho sàpiguen veure de la mateixa manera. I si no fos així, tant s'hi val! - ens diria possiblement la nostra difunta sor-, l'important és que les seves

germanes i germans segueixen el seu exemple i la seva encoratjadora lluita diària a favor dels més necessitats de nosaltres.

Catalunya Cristiana

Finalment, el Setmanari d'informació i de cultura religiosa de Catalunya, dedicava l'Editorial i la "Primera plana" a fer aquest homenatge merescut a sor Geneveva després del seu traspàs.

Mestra de tendresa

«Qui ha estimat els pobres servint-los amb amor/ no temerà el judici a l'hora de la mort.» Així començava el cant d'entrada de la celebració exequial, íntima, de sor Geneveva Massip, Filla de la Caritat, que va morir el 17 de juliol passat als 91 anys després d'una trajectòria apostòlica llarga i fecunda al servei dels exclosos. No era una missa de cos present perquè ella, que ho havia donat tot, va disposar també que el seu cos fos lliurat a la ciència.

Nascuda a Sabadell el 1923 en el si d'una família treballadora, Geneveva va deixar la llar paterna per donar-se a Déu en els pobres seguint l'esperit de Vicenç de Paül i Lluïsa de Marillac. «Em sento feliç per deixar de ser mare d'alguns i ser-ho d'una multitud», va dir.

Des del 1945 fins al 1964 va viure al Patronat de Jesús de Natzaret dedicada a la formació dels infants i dels joves i implicant-los en les activitats socials. L'oferta educativa es va ampliar als infants del barri, l'escola dels quals fins aleshores era el carrer. Del 1967 al 1973 va ser directora del que s'anomena «Seminari de la Província». La seva llibertat d'esperit la va fer capaç de trencar motllos. Va freqüentar les pensions del barri antic de Barcelona, els centres penitenciaris i el «càmping» d'escombraries de l'Hospitalet de Llobregat, va treballar a les Coves de Montjuïc i a Can Tunis, servint de vehicle de comunicació entre les famílies de les barraques i els reclusos. La Legió de Maria, la xarxa de voluntaris de presons, la xarxa de visitadors de reclusos, el barri Can Puiggener de Sabadell, van ser

alguns paisatges vitals d'una immensa tasca apostòlica exercida amb delicadesa i competència.

El 1983, l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac arribava a la Barceloneta. En els anys de l'emergència de la sida, sor Genoveva i les seves germanes recollien els malalts que morien al carrer. D'aquella tasca abnegada nasqué la Fundació Acollida i Esperança. El P. Josep Costa, franciscà, que hi és des dels inicis, escriu: «Des del primer moment ja es va decantar perquè tinguéssim una casa per a ser acollits, on es trobessin plat a taula, llit per dormir i, sobretot, amor i un compromís seriós de no deixar-los abandonats sinó de fer camí amb ells» (Aventures i desventures d'unes sandàlies, pàg. 90).

Sor Genoveva es relacionava amb centres terapèutics, ajudava infants en situació de risc (ASIR) i féu innombrables gestions amb advocats, jutges i fiscals. La seva presència davant dels mitjans de comunicació social es va fer habitual i els «esmorzars amb Sor Genoveva» esdevingueren plataformes de sensibilització.

La germana Viqui Molins ha anomenat sor Genoveva «la meva mestra de tendresa». La seva maternitat difusiva envers els exclosos, el seu tracte respectuós envers cada persona, l'ha fet un exemple vivent de la «revolució de la tendresa» i de presència activa en «les perifèries existencials», en paraules del papa Francesc. En el cor de l'any de la Vida Consagrada la figura de sor Genoveva Massip brilla amb llum pròpia. Que vetlli per tots aquells que l'han estimat com una mare!

Jaume Aymar, director

Mor la mare dels pobres

Sor Genoveva Massip ha marxat amb discreció, tal com va viure, defugint qualsevol tipus de protagonisme.

Ho va fer el 17 de juliol de matinada, als 91 anys, després d'una llarga vida dedicada als més pobres. Ens deixa un testimoni lluminós d'entrega amorosa a les persones més desfavorides. Humil, servicial, pacient, generosa... Sor Genoveva Massip, filla de la Caritat, ha estat pionera de l'Església pobra i per als pobres que tant proclama el papa Francesc. La fe i la caritat eren en Sor Genoveva una mateixa cosa: «Perquè vaig tenir fam i em va donar menjar; vaig tenir set i em va donar beure; era foraster i em va acollir; estava nu i em va vestir; estava malalt i em va visitar; estava empresonat i va venir a veure'm.»

La missa funeral per sor Genoveva Massip, celebrada l'endemà mateix del seu traspàs, va aplegar a la residència Betània de Barcelona no només la seva família carnal i la vicenciana, sinó també un bon nombre de fills i filles que

consideren sor Genoveva la seva mare. «Sor Genoveva Massip ho ha donat tot sense reservar-se res -llegia sor Maria Mulet durant l'eucaristia-. Cada dia de la seva vida ho ha donat tot discreta i constantment. Ha seguit Jesús amb tota l'ànima. No trobeu que les petjades d'un i altre són les mateixes?»

La Barceloneta, barri en el qual ha estat referent del ministeri de la caritat, plora la seva pèrdua. Allà va fundar als anys vuitanta l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac, un far lluminós per a la Barceloneta, des d'on sor Genoveva ha estimat fins a l'extrem. «Ella ha viscut estimant i per estimar -subratllava també la seva companya i amiga Maria Mulet-... per estimar un tu, perquè estimar mai no es un genèric. En cada persona ha estimat un tu; ella acollia fins a trobar la mesura de cada nom, de cada rostre, de cada situació...»

Vida orientada cap a l'amor

El testimoni de sor Genoveva és el d'una vida orientada des de ben petita cap a l'amor. Va néixer a Sabadell l'any 1923 en el si d'una família humil, educada en la sobrietat i en la feina, així com en l'exercici cristià de la caritat. Sempre recordarà sor Genoveva la primera vegada que va trepitjar una presó. Tenia uns tretze anys. Va ser la seva mare qui la va empènyer a anar-hi per portar aliments a un pres del barri. Anys més tard la presó esdevindria per a sor Genoveva una segona casa, el lloc al qual acudia per visitar els seus fills més estimats.

Molt joveneta va deixar casa seva per donar-se a Déu en els pobres seguint l'esperit de Vicenç de Paül i Lluïsa de Marillac. «Em sento feliç per deixar de ser mare d'alguns i ser-ho d'una multitud», ha dit en més d'una ocasió. La seva tasca apostòlica va començar el 1945 al Patronat de Jesús Natzarè, un projecte de les Filles de la Caritat que servien els presos de la Model, que responia a la necessitat de recollir i educar els fills dels reclusos.

S'admetien també els nens i les nenes dels funcionaris de la presó i a poc a poc l'oferta educativa es va ampliar als infants del barri, l'escola dels quals fins aleshores era el carrer.

Sor Genoveva va sovintejar les pensions del nucli antic de Barcelona, els centres penitenciaris i el «càmping» d'escombraries de L'Hospitalet de Llobregat. En silenci, sense fer soroll, va esdevenir un dels rostres més visibles de l'acció social de l'Església a Barcelona, juntament amb el Gmà. Adrià o el P. Paco, tots dos també ja traspassats.

Aquesta presència cristiana enmig d'unes condicions tan dures ha fet pensar sovint en sor Emmanuelle Cinquin, l'abnegada religiosa belga que va exercir el seu apostolat a la ciutat escombraries de El Caire. Sor Genoveva va treballar també a les coves de Montjuïc i a Can Tunis, servint de vehicle de comunicació

entre les famílies de les barraques i els reclusos. La Legió de Maria, la xarxa de voluntaris de presons, la xarxa de visitadors de reclusos, el barri de Can Puiggener de Sabadell, van ser alguns escenaris d'una immensa tasca apostòlica exercida amb delicadesa i competència.

Una mare per a la Barceloneta

El 1983, l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac arribava a la Barceloneta, on esdevingué un referent. En els anys de l'esclat de les drogues, sobretot l'heroïna, i de l'emergència de la sida, sor Genoveva i les seves companyes -talment com la beata Teresa de Calcuta- recollien els malalts que morien al carrer. Feien el que ningú no feia aleshores: acollir, acompanyar i molt sovint ajudar a morir amb dignitat.

L'apostolat de sor Genoveva es va anar concretant també en la seva relació amb centres terapèutics, en l'ajut a infants en situació de risc (ASIR), en gestions amb advocats, jutges i fiscals, i amb la seva presència habitual davant dels mitjans de comunicació social.

Al llarg dels seus 91 anys de vida, sor Genoveva Massip ha rebut nombrosos reconeixements. El 1992 va rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i el 1997 el premi Solidaritat de l'Institut de Drets Humans. Un any més tard va rebre la Creu Blanca a l'Orde del Mèrit del Pla Nacional sobre Drogues i el premi d'Actuació Cívica de la Fundació Jaume I. També va rebre el premi Mossèn Vidal i Aunós el 2010 i la medalla Carrasco i Formiguera el 2011.

«Sor Genoveva avui somriu des d'on se celebra la vida» -acaba dient sor Maria Mulet en el seu funeral-. Crec que som aquí per agrair el seu pas entre nosaltres, per recollir el seu mestratge i per revifar la nostra mateixa missió. L'herència que sor Genoveva ens deixa no és pas per guardar-la en un calaix. Rebem una herència per viure, no la deixem morir. Com ella, desfermem l'amor a un tu, discreta i constantment. L'amor de Crist ens empeny!»

La Redacció de Catalunya Cristiana

Esther Borrego

Treballadora social. Va ser durant 8 anys Coordinadora del Pis ITACA - Fundació Acollida i Esperança

«Només pel teu amor, pel teu amor únicament, et perdonaran els pobres el pa que tu els dones.»

Aquesta frase de sant Vicenç de Paül podem trobar-la en moltes de les cases on hi ha presència de les Filles de la Caritat; durant un temps la llegia i no aconseguia d'entendre-la. Afortunadament vaig poder formar part de l'Obra

Social santa Lluïsa de Marillac a la Barceloneta durant un temps, on encara vaig poder conèixer sor Genoveva, ja gran però activa i entregada al que és més important: estar al costat d'aquells que no tenen ningú. Sor Genoveva vivia encarnant l'amor de Déu, és a dir, concretant constantment allò d'«estimeu-vos els uns als altres com jo us he estimat», en el nostre dia a dia.

Sor Genoveva feia que cada persona se sentís «filla predilecta» de Déu quan es trobava amb ella, les seves mans acaraven cada persona fent-la sentir única al moment, quan et parlava ho feia conscient que entrar en l'altre és fer-ho en terra sagrada i ho feia amb summe respecte i afecte... segurament aquest gest feia que tantes persones li obrissin el cor i la vida. Al costat de sor Genoveva senties la tendresa de Déu actuant en tu mateix, sempre s'acostava als qui es trobava mentre s'adreçava al seu despatx i ens feia petons afectuosos, i sempre tenia una paraula adequada per començar el dia.

El Nadal passat, el papa Francesc ens deia: «Deixem que el nostre cor es commogui, s'enardeixi amb la tendresa de Déu; necessitem les seves carícies. Les carícies de Déu no produeixen ferides, les carícies de Déu ens donen pau i força, necessitem les carícies de Déu.»

Sor Genoveva es va deixar commoure per la realitat que l'embolcallava, va saber veure la grandesa de cada ésser humà i va saber ser la tendresa de Déu per a moltes persones, va ser unguent per a moltes ferides, les seves carícies van guarir molta vida i van possibilitar moltes oportunitats per a aquelles persones a les quals la societat moltes vegades ignora.

Sor Genoveva ha estat, per a molts dels que hem tingut la sort de conèixer-la, la concreció d'una forma d'estar i d'acompanyar, sabent posar al centre la persona amb una àmplia mirada de misericòrdia, vivint en profunditat allò que ens diu l'Evangeli de Mateu: «Tot el que veu fer a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho veu fer.»

En veure sor Genoveva no pots deixar d'entendre aquell «només pel teu amor, pel teu amor únicament, et perdonaran els pobres el pa que tu els dones», perquè ella era aquest amor encarnat i viscut en plenitud, donat a tota aquella persona a la qual s'acostés.

LA MEVA "MESTRA DE TENDRESA"

M. Victòria Molins

M'he permès d'allargar-me una mica més que en altres llibrets de la col·lecció "Testimonis", per la meva relació estreta amb sor Genoveva i per aquesta expressió que ja s'ha fet famosa, i amb la qual m'he referit a ella en tantes ocasions: la meva "mestra de tendresa".

Potser al llarg d'aquestes pàgines narrades des de les meves experiències al seu costat s'entendrà millor aquesta afirmació que podrien fer seva moltes de les persones que han conviscut, com jo, durant anys al seu costat. I és que, quan jo vaig voler endinsar-me en aquest món dels més desfavorits, per una crida molt especial de Déu, vaig acudir a

Sor Genoveva, precisament per carrer i en un situació de marginació greu, me'n va parlar, demanant-me que m'acostés al seu "despatx" obert sempre a tothom.

En la meva ignorància davant d'aquests afers, vaig rebre, des del primer moment, les més admirables lliçons de tendresa, germana petita de l'amor i de la caritat. D'aleshores no vaig deixar de moure'm al seu voltant

i de considerar-me una afortunada deixeble de la seva mestria espiritual, malgrat ella, en la seva humilitat, em considerés la seva amiga i germana, cosa que vull agrair dedicant-li aquestes pàgines.

Un llunyà dia de finals dels 80

Una experiència a Nicaragua, de la qual he parlat en altres escrits, i on havia anat a l'any 1985, em va fer canviar de vida -dedicada feliçment a l'educació i l'ensenyament en col·legis de gent benestant- per acostar-me a tots aquells que no havien tingut ocasió de formar-se o que la vida els havia portat per indrets que desemboquen a la marginació, a la pobresa o, fins i tot, a la delinqüència.

De dreta a esquerra: Romulo, voluntari, Sor Genoveva, José, a qui vam acompanyar a morir, i jo.

Era un dia, si no recordo malament, de la tardor, i refrescava ja una mica a les nits. Jo començava a fer les meves petites incursions pel món de la droga que acabava de conèixer directament, endinsant-me pel Raval i per la Mina on havia conegut algunes famílies desestructurades. Caminava pel carrer de Sant Pau, dirigint-me a una obra que començava en aquell temps i on havia conegut a algunes famílies i nens, quan em va parar un noi que es trobava en un estat deplorable. Quan la heroïna -"el caballo"- feia estralls en el jovent que volia experimentar noves sensacions, els efectes eren ben visibles per a tothom. Havia començat a parlar amb ell, quan se'ns va acostar un policia pensant que m'estava atacant o intentant robar-me. Quan jo vaig sortir en la seva defensa dient que era un amic meu, em vaig guanyar, llavors sí, un veritable amic. Va ser ell qui em va preguntar si coneixia sor Genoveva. Li vaig dir que n'havia sentit parlar, però que no en tenia el gust.

Vam quedar que m'acompanyaria i em presentaria.

El dia convingut jo estava al lloc on m'havia dit, el carrer santa Lluïsa de Marillac, cantonada sant Carles, a la Barceloneta. Em vaig adonar que era el lloc on ajudàvem el col·legi on jo treballava i vivia, portant roba de llit per a un pis - que una senyora havia aconseguit que li deixessin-, per tal d'atendre homes que sortien de l'hospital i no tenien lloc on passar la convalescència.

Vaig esperar el meu amic, però no va arribar. La situació a la que duia l'addicció a l'heroïna feia que la memòria falleix i que no sabessin ni el dia en què vivien.

Vaig entrar en un petit recinte del qual recordo un banc, una escala i un ascensor. Aquella mena de hall donava a una sala que jo només intuïa cada vegada que s'obria la porta situada a la dreta de l'entrada. Una germana, sor Pilar, que recordo amb molta estimació, però que la seva defensa i protecció de sor Genoveva la feia aparentment una mica esquerpa, em va preguntar què volia. Li vaig dir que era teresiana i que necessitava parlar amb sor Genoveva. Em va fer esperar el meu torn i jo vaig seure al costat d'aquells germans meus amb qui encara no estava acostumada.

Recordo la meva impressió fortíssima d'aquell primer dia: les baralles entre els qui esperaven, la actuació necessària de sor Pilar, la fortor de aquells homes i dones que vivien sense sostre i en unes condicions infrahumanes. Parlaven un llenguatge que, per a mi, en aquells moments, era desconegut. Però sortien d'aquella sala - jo no veia res-, molt més tranquils i consolats.

Al final, em va tocar el torn a mi, quan ja no quedava gairebé ningú. Vaig traspasar aquella porta, darrere la qual hi havia per a mi un misteri, i recordo com si fos avui, la meva primera impressió. La sala era espaiosa i tenia bancs i cadires de fusta. En un racó, una imatge que vaig suposar de seguida que era de santa Lluïsa de Marillac, amb una nena a qui acaronava el cap i, darrere un

paravent, asseguda davant una tauleta i amb molts papers, es trobava sor Genoveva amb un somriure que obria el cor només de veure-la. En una llibreteta, amb lletra menuda i atapeïda, acabava d'apuntar alguna cosa de la seva última visita.

Va aixecar-se i em va convidar a seure al seu costat. Vaig fer la meua presentació i li vaig explicar amb tota senzillesa, el que m'havia portat fins ella i com sentia la necessitat de canviar la meua vida i dedicar-me, sense ser infidel al meu carisma teresià d'educació, a aquells que no han arribat a temps i que també ho necessiten malgrat sigui més tard...

Ella em va entendre immediatament i des d'aquell moment vaig saber que Déu m'havia fet el regal de la seva amistat. Vam estar parlant una bona estona. Vaig veure que la seva conversa sempre girava entorn dels pobres, necessitats i marginats. Vaig entendre molt bé què era el que començaven a anomenar el "Quart Món" que arribava a conèixer molt poca gent en una Barcelona aleshores pròspera i preparant-se pel gran esdeveniment de les Olimpíades del 92. Aquell dia ja va començar a fer-se efectiva d'alguna manera aquella realitat que jo havia intuït com a resposta a la crida interior i que ho faria sota l'auspici d'aquella dona que m'havia robat el cor en aquell lloc humil i senzill: un despatx darrere un paravent. Quan aquest es retirava o plegava, es convertia en sala d'actes, o en capella per a una Eucaristia que compartien les Germanes els diumenges amb els veïns i la gent del carrer, voluntaris, amics...

I vam anar a la part pràctica: ¿què podia fer jo que, de moment, no era "enviada" per la meua comunitat i només podia actuar en els meus temps lliures, acabada la meua jornada de treball, o bé els caps de setmana?

Sor Genoveva ho va resoldre molt bé. "Mira, -em va dir amb aquestes o paraules semblants- s'estan morint molts nois, fins i tot al carrer, per una malaltia que està acabant amb tots ells. És una pneumònia atípica que ataca especialment els homosexuals, però ara també a molts drogoaddictes. He vist casos terribles. Alguns estan a Can Tunis, sota un pont que n'han fet casa seva. I en unes condicions deplorables. Jo faig el possible per enviar-los a l'hospital del Mar, però no dono a l'abast de visitar-los a tots. Si m'ajudes, jo et vaig donant els noms i tu els visites a l'hora que puguis."

Va ser així com va començar una relació d'amistat que no ha acabat amb la seva mort. Ara tinc una amiga al cel que m'acompanya sovint i de qui tinc tant per aprendre!

La malaltia de la vergonya i la mà guaridora

Poc a poc es va començar a parlar de la sida, malaltia que va començar amb una mala premsa no només pel seu desconeixement mèdic, sinó per estar vinculada a un tipus de vida i per la por terrible al contagi. Va ser, en aquells primers temps, com antuvi havia estat la lepra. Els malalts ho amagaven per por a ser jutjats, i la gent els rebutjaven per la por a contagiar-se'n. Això va fer que la majoria no volgués saber res d'aquells homes i aquelles dones que havien agafat la malaltia "ves a saber com..."

Sor Genoveva, amb el seu tarannà que ja era conegut per diferents actuacions en favor dels més desfavorits, va trobar precisament en aquelles persones rebutjades per la societat el lloc on ella havia d'estar per caritat cristiana i per aquella decisió personal que sempre l'havia acostat a qui més ho necessitava.

No va dubtar d'anar a buscar-los on fossin: als voltants del cementeri de Monjuïc, als carrerons de Can Tunis, als amagatalls on acudien per vendre's uns als altres el verí que els portaria a les addiccions més perilloses, on s'intercanviaven xeringues sense cap mena de mides higièniques... Així, van conèixer de ben a prop aquella germana de la Caritat que feia honor al nom de la seva congregació.

He sentit explicar moltes històries a malalts que ara ja no estan entre nosaltres d'aquella mà amiga que anava a l'hora més intempestiva, i sense por al contagi o a d'altres perills que per aquells indrets abundaven, a salvar als qui es deixaven convèncer per la tendresa d'una mare que intentava dur-los a sortir d'aquella vida en condicions infrahumanes.

Els portava a l'hospital, apuntava els seus noms en aquella llibreta atapeïda que tots els que la hem conegut recordem, i eren el seus nous amics dels quals ens parlava i ens recomanava als qui col·laboràvem amb ella sense saber massa de què anava tot allò.

Va ser la meua primera escola on vaig aprendre la importància d'"acompanyar", senzillament, sense pretendre una altra cosa que fer el possible perquè el marginat se sentís estimat i comprès en una societat que el rebutjava. Vaig començar a aprendre què era la veritable empatia o el posar-se en el lloc de l'altre sense judicar. Només estimant.

Tinc records inesborrables d'aquella època viscuda al costat de sor Genoveva. Alguns han quedat impresos en els meus llibres i han estat explicats en conferències i xerrades. Perquè sor Genoveva donava xerrades a les escoles i les parròquies, que he continuat donant jo, quan les seves forces van començar a flaquejar.

Reproduïxo aquí unes paraules que vaig escriure en el llibre "*Veinte canciones desesperada y un poema de amor*", ara fa vint anys i que parla dels meus començament en aquests afers. I ho faig com un senzill homenatge a la mà que em va mostrar el que és amor i comprensió.

"De sor Genoveva ho he après tot en aquest camp (em referia als malalts de la sida). Ella és la mare de tots els que tracto. Jo intento només, des de la meua humil condició de col·laboradora anònima, ser amiga i germana de aquests homes i dones que em regalen la seva amistat i m'ensenyen tantes coses. Jo, simplement, els allargo la mà i els obro el meu cor perquè hi tinguin un lloc en el. És, sens dubte, també un cor de mare, perquè sóc dona i procuro cultivar-lo..."

I ara, quan han passat ja molts anys i la meua experiència s'ha enriquit molt en aquest terreny, estic convençuda que això no hagués estat possible sense el exemple, la companyia i l'amistat de sor Genoveva Massip.

La planta novena de l'Hospital del Mar: acompanyar a morir...

Amb la llista que sor Genoveva em donava, i que sovint canviava de noms, vaig passar en aquells anys moltes estones en la planta novena de l'Hospital de Mar que s'havia reservat per aquells malalts que, no només requerien una atenció especial, sinó que la societat relegava i era necessari aïllar per evitar problemes.

Ara, recordant les hores que vaig passar amb aquells primers malalts -dels quals no queda ningú- penso en algunes de les anècdotes que en vénen al cap i que van fer del meu aprenentatge en el món de la sida una de les èpoques més enriquidores en el coneixement de l'ésser humà en situacions límits.

Recordo l'aventura d'un noi que vivia al carrer des de que va començar en la seva adolescència a cusa de la droga que l'havia allunyat de la seva família. En realitat l'abandó era mutu i mai havia trobat a casa seva una llar...

S'havia instal·lat en un cotxe abandonat i allà s'hi passava moltes estones quan havia aconseguit el que buscava. Va començar a sentir-se dèbil i a trobar-se malament sense que pogués retenir a l'estomac l'aliment que prenia. Quan ja no va poder més, va anar a l'Hospital del Mar, malgrat el seu recel, suposo que per por al temut diagnòstic. Com així va ser en realitat: tenia els anticossos i la sida en la quarta fase. Així, clarament, li va anunciar el metge.

Més tard ens explicava que havia passat la nit més amarga de la seva vida, plorant, desesperat, en aquella solitud de la seva casa improvisada: el cotxe abandonat.

Al matí, al no poder suportar el pes de la seva angoixa tot sol, va anar a veure un company que, com ell, vivia al carrer, i li va explicar la causa del seu insomni.

El company no va dubtar ni un moment en ajudar-lo de la manera que ell sabia: adreçant-lo a sor Genoveva. Amb la millor voluntat del món, li va dir: "No coneixes a aquesta monja que ajuda a tothom i en especial els que tenim la sida?" En un principi no va voler ni sentir-ne parlar. "Deixa'm de monges, tío. Només faltava ara el sermoneig d'una monja que em dirà que jo m'ho he buscat. Què ha de saber ella de la nostra vida!"

El seu col·lega va tractar d'explicar-li la seva experiència: li va dir que era una monja que segur que l'entendria. Però estava massa angoixat per sentir consells i ho va deixar de moment. Només de moment, perquè passats uns dies, i veient que cada vegada estava pitjor, es va decidir anar a l'adreça que li va proporcionar el seu company.

I aquí va ser el començament d'una de les històries més colpidores que he viscut al costat de sor Genoveva i d'un llit de la novena planta de l'Hospital del Mar. Aquell jove, molt esquerp a causa del seu abandó i patiment, va anar canviant amb la tendresa de sor Genoveva i l'amor que li manifestàvem contínuament, fins que va acabar els seus dies amb una pau que no hagués imaginat les primeres setmanes que vaig passar al seu costat, quan la desesperació i el abandó que havia sofert des de petit feia que rebutgés qualsevol acostament o intent d'acaronar-lo.

El final va ser un dels qui més recordo. El seu rostre sense vida reflectia una dolcesa que no tenia res a veure amb qui ens va mostrar aquell noi desesperat que havíem conegut uns mesos abans.

També recordo -com tants d'altres- l'enterrament en un nínxol dels que sor Genoveva aconseguia, un matí a primera hora, amb l'única companyia de sor Genoveva i uns quants dels seus col·laboradors que pregàvem per ell sota la volta més meravellosa que cap temple pot aconseguir: l'immens cel blau damunt la muntanya de Montjuïc.

La tendresa ens fa comprensius davant "tota misèria humana"

Deixeu-me que faci palpable la bonhomia i la bondat de sor Genoveva que li feia tenir una comprensió immensa davant de qualsevol situació. Jo, que aleshores encara no estava acostumada a trobar-me davant situacions

escabroses, ja que en el meu ambient no es donaven, em quedava bocabadada al veure la naturalitat amb què sor Genoveva, una monja ja d'una certa edat, en aquell temps -estava a prop dels 70-, sentia compassió davant coses que haguessin escandalitzat a molts altres benpensants...

Tots sabem com eren de rebutjats, encara en aquells anys, els travestins. Dins el món eclesial eren considerats sovint persones malaltes i perverses que actuaven contra natura. Ha estat la bondat i aquesta "revolució de la tendresa" que predica el nostre estimat papa Francesc, el que ha mostrat comprensió i misericòrdia amb aquelles paraules amb què va respondre als periodistes: "Qui sóc jo per a jutjar ningú?"

Doncs bé, força anys abans, sor Genoveva havia començat ja aquesta "revolució" promoguda ara pel Sant Pare.

Vull demostrar-ho amb una de les aventures que he explicat sovint i que avui voldria que quedés plasmada en aquest homenatge a sor Genoveva.

Un bon dia vaig arribar a l'Obra Social a explicar-li alguna cosa dels nostres amics comuns i em va sorprendre amb una demanda que jo mai havia pogut imaginar abans.

"Mira, em va dir, a la planta novena hi ha una dona que està molt malalta. Bé, en realitat és un travestí, però ella ha escollit aquesta vida i jo no sóc ningú per a ficar-m'hi."

Em vaig quedar mirant-la esperant què volia demanar-me en una situació absolutament nova per a mi i de la qual encara no tenia cap experiència. Va ser aleshores quan vaig tenir ocasió d'admirar profundament la seva capacitat d'empatia i comprensió davant "tota misèria humana", fent realitat allò que demanava el Concili Vaticà II.

"Ella es considera una dona i, per tant, li agrada estar ben presentable. He anat a veure-la i m'he adonat que li ha crescut força la barba i que se sentirà molt incòmoda, però crec que no té ni forces per depilar-se. Podries anar-hi tu i fer-li aquest favor perquè no se senti malament?"

Lògicament, vaig accedir-hi, malgrat la meua por de fer-ho i convençuda que acabava de rebre una gran lliçó d'humanitat.

La segona part i la meua experiència de Déu que vaig tenir ocasió de viure, gràcies a la bondat de sor Genoveva, no cal explicar-la.

Però he volgut deixar constància del fet, perquè no sempre es troba aquesta delicadesa d'ànima i una capacitat de comprensió fins a aquest punt.

Què podem fer? La trobada amb el pare Costa

En les converses que tenia amb sor Genoveva es manifestava cada dia més la seva preocupació per aquells que es morien al carrer. Ella procurava enviar-los a pensions del barri que ja la coneixien. Però no sempre estaven preparades per admetre nois en situacions tant alarmants com la d'aquell noi que li van retornar amb una frase que li va quedar gravada al cor: "Ja poden venir a recollir aquest noi que ens heu portat. Jo no me'n puc fer càrrec." I, com aquestes, moltes reclamacions semblants que ferien profundament el cor de sor Genoveva. Recordo que no tenia més conversa que la dels casos que vivia dia rere dia. Si intentàvem parlar d'una altra cosa per distreure-la una mica de les seves preocupacions, ella tornava al mateix: que si a aquest se li han mort ja dos germans de la droga, que si un altre ha mort al carrer, que si el mínim que es pot fer per una persona és que mori dignament en un llit i no, al carrer.

La gota que va omplir el got, va ser aquell noi que li va dir angoixat: "només demano un lloc per a morir dignament..."

I amb aquesta preocupació va pujar un bon dia a Montserrat a demanar ajuda a la Moreneta.

Ja feia dies que rondava pel seu cap la idea d'aconseguir un pis on poder acollir aquells homes i si no guarir-los, si més no estar al seu costat fent-los més fàcil la seva situació de malaltia i abandonament.

En tornar de la Muntanya semblava que s'havia fet la llum. Ella ens ho explicava amb una il·lusió que contagiava: una bona cristiana amb el desig d'ajudar sor Genoveva de qui tant es començava a parlar, li va oferir una masia al poble de Conill de Figuerosa, a l'Anoia. Era un lloc ideal per allò que es pretenia: aïllat, en plena natura, espaiós...

Però no havia arribat el moment. Recordo encara el rebombori que es va aixecar quan va sortir a la premsa tan sols la intenció de fer allà un lloc per acollir els malalts de sida. Encara era considerada aquella malaltia com la lepra del segle XX i, davant d'aquell perill, la població d'un centenar de veïns, que constituïen aquell municipi, s'hi va rebel·lar.

Però les pregàries i els desigs de sor Genoveva van donar el seu fruit per on menys es podia imaginar.

Aquells dies arribava a Barcelona, procedent de Bolívia, un franciscà, el pare Josep Costa amb un sentit de la vida i amor als més pobres, semblants als de la monja de la Caritat. Va sentir parlar-ne i va voler conèixer-la. Parlaren i es van entendre.

No va trigar a arribar-me la notícia. Recordo la primera vegada que en vaig sentir parlar. Rafa era un malalt de la novena planta de l'Hospital del Mar. Un dia que vaig anar a veure'l em va dir que se n'anava a un pis d'acollida, Itaca, que sor Genoveva l'havia proporcionat. Va ser aleshores quan vaig conèixer el P. Costa, el Mijail i la Conxi, i em van invitar a formar part dels col·laboradors. Vaig parlar amb sor Genoveva i ella em va explicar el seu desig per aquell pis que tenia molt més de visió carismàtica que "professional". Començava a viure de la Providència que ja acabava de fer un miracle en el lloguer simbòlic que van haver de pagar, la seva amplitud a causa del servei anterior, i la situació en el carrer Ample, relativament a prop de l'Obra Social.

Sor Genoveva va posar moltes esperances en aquell pis, on podrien trobar un lloc digne per a viure les últimes etapes de la vida aquells malalts que, en els anys 80 i començament dels 90, estaven abocats irremeiablement a la mort.

Sor Genoveva seria la seva fundadora, l'ànima i el consol d'aquells homes i la mestra de totes les persones que ens vam engrescar en la tasca que començava a mitjans de la primavera de l'any 1990.

Itaca, la nineta dels seus ulls

Una vegada fets els tràmits pertinents, Itaca es va convertir en un dels projectes més estimats per sor Genoveva. Els meus records del pis en la seva primera etapa, força diferent de l'actual, -ja dic que van arribar-me la informació del Rafa, un dels primers usuaris-. Sor Genoveva va veure aquell lloc familiar com la síntesis d'allò que ella havia desitjat per a aquells nois que visitàvem a la planta novena de l'hospital del Mar i que tan li preocupava la seva situació quan els donaven l'alta.

Rafa em va parlar del pis que l'havia acollit amb un entusiasme tan gran que vaig tenir ganes de conèixer-lo. "No és com altres llocs on he estat. Allà es com una vida de família que compartim amb tots els col·laboradors que vénen a estar amb nosaltres. Quan em donin l'alta tornaré. M'ho ha promès sor Genoveva".

El pobre Rafa no va tornar al pis perquè, com tots aquells amics nostres dels primers temps de la sida, va morir pocs dies després. Encara recordo els últims moments de la seva malaltia que vaig deixar escrits en el meu llibre *"Veinte canciones desesperadas y un poema de amor"*. Tenia una història molt trista i havia passat moltes estones amb ell, des de que sor Genoveva me'l va

encomanar. Aquella tarda va morir mentre em demanava: "Parla'm de Jesús". I aquell home que encara patia sovint per tot el que havia fet en la seva trajectòria d'addicció, va tenir als seus llavis el nom de Jesús quan va exhalar l'últim sospir. Va ser la primera de les moltes morts que vaig acompanyar i la tinc molt gravada a la meua memòria...

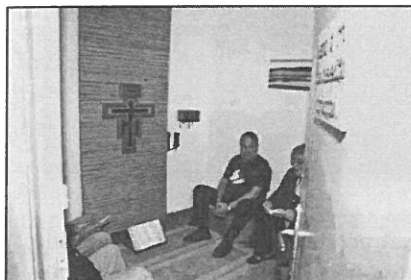
Almenys havia passat els últims mesos de la seva vida en un ambient familiar que li va proporcionar moments feliços, plens d'estimació.

Sor Genoveva visitava el pis amb una freqüència gran en aquells primers moments. De seguida va demanar permís per a tenir allà una capella amb el Santíssim que va voler ambientar i decorar amb molta cura. Allà passàvem moments de pregària que no oblidaré.

Recordo un vespre que ens vam reunir a pregar amb sor Genoveva i uns quants que ho feien voluntàriament. Llegíem el text de sant Joan que diu: *"On hi ha amor no hi ha por, ja que l'amor, quan és complet, treu fora la por. La por i el càstig van junts; per això només té por el qui no estima Déu plenament."* (

Joan, 4,18) I un d'aquells nois malalts de sida que patia terriblement amb sarcoma de Kaposi, es va posar a plorar i va manifestar que ell devia tenir molt poc amor perquè tenia una por gran pel final de la seva malaltia.

Pocs mesos després, estàvem sor Genoveva i jo als dos costats del seu llit a l'Hospital del Mar. Mai no oblidaré la serenitat i la pau que

manifestava el seu rostre a l'última hora. Pensant en aquella pregària, sor Genoveva o jo -no ho recordo bé- li vam preguntar si ja no tenia por, i això és el que ens va dir: "Ja tot és amor". I va expirar. Vam sentir totes dues un consol immens davant d'aquella mort tan serena que posava ben de manifestat l'abraçada d'un Déu misericordiós.

Fèlix, un altre dels primers usuaris del pis, parlava sempre d'Itaca amb un agraïment i un entusiasme gran.

Transcriu les paraules amb què ell descrivia el pis en la biografia que vaig editar a la seva mort, amb els apunts que em va donar en els últims dies de la malaltia, demanant-me que no els publicués fins després dels seus dies:

"Sor Genoveva me acogió, me abrió la puerta, me escuchó, me ofreció un hogar con familia y todo, con otros hermanos que sufrían como yo..."

Recibí un hogar y una nueva familia, una cama acogedora, comida, un sillón donde sentarme y descansar mi agotado y enfermo cuerpo y mis maltrechos

pies...Una madre y una maestra... Aquella noche dormí en paz y me sentí feliz y con ganas de vivir...

Fue allí, en ese hogar, donde empecé a conocer a gente maravillosa, gente que vive entregada a los demás, gente que vence el miedo y que comparte momentos de su vida con el desecho de la humanidad que somos nosotros...

Ya ha pasado algo más de un año y desde entonces he tenido las experiencias más hermosas de toda mi vida...

He comprendido que he estado muerto en vida y que estoy hallando vida en la muerte. He conocido el amor fraterno y el amor maternal de la forma más sublime que jamás haya podido imaginar. He tenido ocasión de recibir lecciones de humanidad más allá de todo lo pensado por mí..."

Al començament, el pis d'Itaca tenia més de carisma que d'estructura, com moltes de les obres en el seu començament. Pertanyia a les Germanes de la Caritat i a l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac i estava concebut -encara que sembla molt fort- perquè aquells nois poguessin passar els últims anys o mesos de la seva vida d'una manera digna i amb millor qualitat de vida, malgrat la malaltia.

Van ser uns començaments molt forts que recordo lligats a la presència de sor Genoveva. D'aquells començaments daten les Eucaristies mensuals que encara en el moment actual continuen apleguen a residents, col·laboradors i amics del pis. És una trobada en torn la taula del Senyor, que es converteix en una veritable celebració. En aquestes celebracions hem gaudit amb el final d'un procés, hem plorat amb la mort o la recaiguda d'algun dels nostres amics, hem compartit penes i alegries, i hem comentat moments que, mirat des de la distància, resulten inoblidables i que han format part de la nostra història.

Mai hi faltava la presència engrescadora de la nostra sor Genoveva que ens animava amb les seves paraules sempre oportunes.

En una segona etapa, quan van aparèixer els *retrovirals*, els residents, encara amb problemes de drogoaddicció i desarrelament familiar i desestructures socials variades, ja estaven encaminats a la rehabilitació amb molta més esperança de vida: amb una malaltia crònica però amb la que podrien conviure. Moment que recordo amb problemes i que em van portar a pensar que era més fàcil ajudar a morir bé que a continuar vivint amb aquella qualitat de vida física, psíquica i moral. Es tractava aleshores de ajudar-los a reorganitzar les seves

vides sense por al futur, però amb un cert control necessari per a mantenir-se en condicions llunyanes a allò que els havia abocat a la autodestrucció.

I vam començar de la mà d'aquella veritable mestra de tendresa les reunions formatives.

Reunions guaridores

Les reunions les preparàvem amb cura, tractant que fossin sempre una ajuda i no una reunió no desitjada. Abans de trobar-nos amb els residents, parlàvem de la situació de cada un amb un respecte i un amor que brollava de la manera de fer de sor Genoveva. No eren reunions tècniques d'entesos en psicopaties. Més aviat es tractava d'ajudar-nos a trobar la manera d'arribar a cadascun des de la seva manera de fer, la seva història i les seves capacitats. Guardo records inesborrables d'aquelles trobades on cadascú deia el que sentia o el que desitjava.

Com sempre que es fan aquestes reunions, es començava amb qüestions més externes més organitzatives, un primer nivell de comunicació necessari per a la convivència entre persones que havien estat al carrer o a la presó durant força temps i necessitaven tornar a l'adquisició d'hàbits que, si alguna vegada els havien tingut, la vida al carrer i la delinqüència, els havia fet perdre.

Allà vam aprendre molt de la bondat i la paciència de sor Genoveva que tenia molt clar allò de les "setanta vegades set" que predicava Jesús a l'hora de perdonar i tornar a començar. Repetia moltes vegades que ella havia après d'un noi que ja creia perdut, que mai no es pot dir que "és la última vegada", perquè li va donar una lliçó, canviant completament en un moment determinat i agraint-li precisament això: el fet que no el deixés i confiés sempre en ell, després de cada caiguda.

Heus aquí la força del carisma que sor Genoveva posseïa a dojo. Anys després he conegut reunions amb professionals que potser tenien molt més de coneixements científics de la persona humana, de les manques inherents d'aquells que provenen del món més desestructurat o de la delinqüència, quan el retornar als valors perduts exigeix un exercici acurat i un munt de coneixements i estudis. Crec que ben poc d'això tenien aquelles reunions. Però tot se suplïa amb l'amor, la dedicació, la tendresa de sor Genoveva, l'experiència de la qual en aquests afers era tan gran, que compensava tot allò que és necessari tenir com a professional.

Sempre tenia una paraula oportuna per a cadascun i em cridava l'atenció que a ningú li molestava que introduís comentaris religiosos, inclús aquells que no tenien fe. A sor Genoveva tot li esqueia bé i tot era acceptat per la seva manera

de ser i d'estimar que sempre quedava palesa en qualsevol de les seves mediacions.

Jo vaig aprendre molt, tant en les reunions de col·laboradors, com en les del residents que vaig tenir la sort d'assistir durant molt de temps.

Tots els que hem conviscut amb ella recordarem aquells quaderns petits, amb una lletra també petita i atapeïda per aprofitar més el paper, on anotava tot i on deixava constància del seu interès per tots i cadascun dels homes que passaven pel pis d'ltaca.

Preparats per a donar xerrades als joves

Una de les tasques que va exercir durant molts anys va ser la de donar xerrades en parròquies i, sobretot en escoles i instituts. Aviat va veure que el testimoni directe dels nois que havien sortit del món de les addiccions era més efectiu que les seves paraules. I, quan veia que algun dels seus amics començava a estar més segur de la seva rehabilitació, el preparava per a parlar en públic i el portava amb ella a les escoles i a les seves xerrades. Era no només un bé per als adolescents que se sentien commoguts per les experiències d'aquells homes sincers que expressaven tot el seu dolor que havien viscut, sinó per a ells mateixos, que, d'una banda se sentien protagonistes, encara que haguessin de manifestar les seves caigudes, i d'una altra, la companyia de sor Genoveva els feia sens dubte molt bé.

Algunes experiències eren veritablement colpidores i donaven peu a diàlegs molt interessants entre els joves que els escoltaven i als quals els obrien el seu cor convençuts que, explicant el seu testimoni i les angoixes que els havia portat al món de les drogues, les seves caigudes en la delinqüència, les estades a la presó etc. Aquells joves no cauri en allò que ells ara tant planyien.

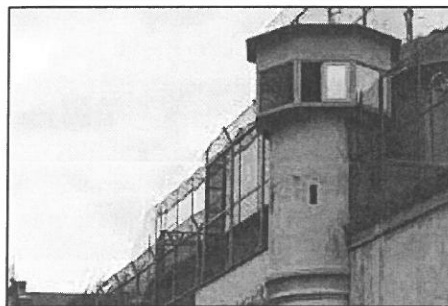
Sor Genoveva els agraïa aquell servei i sovint els compensava com ella sabia fer-ho. Ells se sentien orgullosos de poder col·laborar amb la seva "mare".

La presó

Les presons de Barcelona guarden encara un record d'aquella monja que sempre deixava un regust de pau, d'estimació i d'ànims entre els presos i preses que visitava assíduament. Per a sor Genoveva eren dels pobres els més pobres perquè estaven mancats de la llibertat que és un gran do i perquè carregaven sobre les seves espatlles el remordiment d'una vida passada que els havia

allunyat de la família, els havia degradat i els havia posat en una situació de la qual no seria fàcil tornar a la normalitat sense recolzament.

No es limitava a visitar-los i acompanyar-los en les visites als centres penitenciaris, sinó que lluitava amb totes les seves forces perquè es fes justícia en alguns casos, per tractar de reconciliar els presos amb les seves famílies, per acompanyar-los en els judicis, fer sovint un treball de suplència dels advocats, etc. ¡Quants jutges la coneixien, estimaven i ajudaven a aquella dona que sempre tenia una paraula de misericòrdia per aquells que estaven a la presó perquè des de petits havien estat "carn de canó" i eren sovint més víctimes que culpables!

Encara conservo en la memòria alguns casos que es repetien i eren per a ella un motiu de preocupació i de lluita per aconseguir la redempció de les penes: eren els casos que provenien de la lentitud judicial i que condemnaven molts anys després d'haver comés el

delicte. Ella no podia concebre que, tractant-se com deien que es tractava la presó d'un lloc de «reinscripció social», arribés una condemna vuit anys després del delicte quan ja el noi en qüestió havia sortit de la droga, s'havia rehabilitat a ltaca, havia aconseguit un treball, i tornar a la presó hauria suposat per a ell un retrocés en la seva vida refeta que tants anys i esforços havia costat.

En ocasions com aquestes era capaç d'acudir a les altres jerarquies perquè intercedissin pel noi condemnat, a base d'escriure cartes, de fer visites, de moure's sense cansament fins que aconseguia el que per ella era de justícia i de misericòrdia en el procés de redempció de les persones caigudes.

L'agraïment que molts d'aquells nois tenien per la mare que vetllava sense treva pels seus interessos era immens i es va poder comprovar en el funeral al qual van assistir amb llàgrimes als ulls, tot recordant el que havia fet per cada un d'ells.

Els esmorzars amb sor Genoveva

Després de l'Eucaristia que se celebrava cada diumenge a l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac, Sor Genoveva es trobava sovint amb un grup de persones que l'esperaven a la porta, com cada dia, perquè els donés alguna cosa per esmorzar.

Un dia va pensar que, millor que baixar-los un entrepà, era esmorzar amb ells, almenys els diumenges, dia en què disposava de més temps que la resta de la setmana. Estava més d'acord amb la seva manera de compartir.

I se'n va anar amb un grup. Van seure en una terrassa d'un bar que estava a prop i de cara al mar, en plena Barceloneta.

A poc a poc es van anant afegint més amics d'aquells que es trobaven en situacions difícils i no acabaven de sortir-se'n. La conversació sobre temes interessants, en què van acabar per convertir-se aquells esmorzars, va sortir sense adonar-se'n.

I així, diumenge rere diumenge es va convertir en un costum que, d'alguna manera, s'havia d'"organitzar". I dic "d'alguna manera", perquè en aquest món de la marginació qualsevol intent d'organitzar-se ha d'estar supeditat a la vida mateixa d'aquells que s'intenta acompanyar. És a dir, tot ha d'estar sotmès a una sèrie d'imprevistos, modificacions, adaptacions...

Jo em vaig adherir a aquests esmorzars i vaig gaudir molt durant els anys que van durar. A mi m'admirava la gran il·lusió que sor Genoveva posava en aquelles trobades setmanals. M'adonava que era quelcom més i millor que un acte de beneficència donant esmorzars gratuïtament. I és que no es tractava d'un menjador, d'una ajuda o d'un mitjà per a saciar la seva fam. Era una altra cosa molt més interessant: un pretext per a tenir una reunió i tractar de temes de creixement interessants per a tothom, però molt més per aquells que, per trobar-se en una situació al marge de mitjans formatius, tenen menys possibilitat d'arribar.

Els temes -escollits normalment per sor Genoveva- es tractaven durant els diumenges que fos necessari, fins que s'esgotava el diàleg. I s'analitzaven no des de simples opinions, o des d'una visió sociològica o de qualsevol altre tipus de ciència humana. Sor Genoveva tenia molt interès en què es tractessin els temes des de la llum de l'Evangeli i d'altres texts bíblics, sempre amb molta simplicitat i amb aplicacions pràctiques referents a la vida diària. I, per suposat, a la vida d'aquells que es reunien en els esmorzars: drogoaddictes, ex-drogoaddictes, gent que acabava de sortir de la presó o de l'hospital, afectats pel VIH. És a dir, els grans amics de l'Obra social santa Lluïsa de Marillac.

Jo, des del primer dia, em vaig trobar com a casa. Recordo encara el primer tema que vam tractar: la constància. I algunes de les intervencions, que vaig recollir en el llibre *Los desayunos con sor Genoveva*, i que s'ha tornat a editar arran de la seva mort.

Vaig escriure aquell llibre convençuda que podia ajudar molta gent. Podem aprendre tant d'aquests homes que han patit en situacions límits i lluiten per sortir endavant!

L'edifici del carrer sant Carles i la seva renovació

Aquell despatx improvisat darrere un paravent on vaig conèixer sor Genoveva anys enrere, aquella sala multiusos en la qual cada dia esperaven gent necessitada d'ajuda, aquell dormitori a l'últim pis de l'edifici del carrer sant Carles amb més bona voluntat i amor que condicions apropiades... , les sales del Centre de dia, els locals, en general, de

santa Lluïsa de Marillac s'estaven quedant obsolets per la grandària d'una obra social que cada dia augmentava i requeria una reestructuració i una professionalitat que ajudés a fer possible portar endavant allò que tant carismàticament havia començat sor Genoveva.

Sense entrar en detalls que ara no venen al cas i que ja estan detallats en altres publicacions, jo em referiré només, i d'una manera especial, a la meravella del canvi que es va produir en l'edifici i en la Obra sense que es veiés afectat l'estil evangèlic i carismàtic de la seva fundadora i ànima d'aquella obra.

M'explico: Tenim experiència de les dificultats que sempre es presenten quan una obra que ha començat amb una persona carismàtica i que li ha donat la seva empremta, vagi adquirint, amb el temps, una professionalitat que requereix una sèrie de mitjans, de recursos i de gent qualificada que no sempre participa de l'esperit fundacional d'aquella persona que havia rebut de Déu un don molt específic. Amb els anys, he vist caure moltes obres amb començaments plens d'un carisma personalitzat, i diluir-se quan s'enriqueix professionalment. No ha estat el cas de l'Obra Social santa Lluïsa de Marillac per diverses raons que he pogut observar durant aquests anys de la transformació. En primer lloc perquè hi ha una congregació darrere que manté l'esperit fundacional. Però també per la manera d'actuar per ambdues parts: la direcció va estar confiada en mans d'una persona no només qualificada professionalment, sinó amb la capacitat d'impregnar-se del carisma y de cercar altres professionals que tinguessin la mateixa capacitat. I, en segon lloc, pel tarannà discret, humil i senzill de Sor

Genoveva que va saber acceptar els canvis, admirar les millores dels qui li van succeir, i situar-se en el lloc que li pertocava: el de minvar perquè altres poguessin créixer. I això no és fàcil ni freqüent.

Durant tres anys les germanes de la Comunitat i sor Genoveva van viure en una situació provisional plena de incomoditats i de precarietat, mentre es feien les obres de rehabilitació de l'edifici del carrer sant Carles, 33, per a començar una nova etapa que es definia molt bé amb aquests punts: a) Consolidació com a centre d'acollida i d'atenció preferent a les persones en situació d'exclusió greu. b) Vertebració dels diferents serveis en un Projecte d'Integració Social global. I c) Dignificació dels espais per oferir un servei de qualitat a les persones ateses.

Sense la prudència i bon tacte de les Filles de la Caritat i del director, Eduard Sala, d'una banda, i sense la virtut i humil acceptació de les coses per part de Sor Genoveva, hauria estat servit un pretext per problemes de personalitats, començant pels termes de "dignificació, millora, consolidació..."

Ja la gent deixaria a poc a poc de dir, com acostumava fins aleshores: "Vaig a l'Obra social de sor Genoveva..." per començar a dir "Vaig a l'Obra social de santa Lluïsa de Marillac."

Quan els càrrecs són un servei i no un poder, les coses no generen problemes, el carisma no es deteriora, el creixement no és només innovació sinó recopilació de les obres fetes anteriorment. Com deia santa Teresa, parlant de les seves fundacions: "en una obra tots som fonaments dels que han de venir". Sense la sensibilitat, l'amor, la tendresa i a vegades la heroïcitat de sor Genoveva, no s'hauria pogut arribar a la riquesa humana que avui trobem en l'Obra Social.

Sor Genoveva va saber molt bé ocupar el lloc que li corresponia i que va acceptar de bon grau: estava segura, com sant Joan Baptista, que era necessari que ella minvés, perquè l'obra creixés i anés endavant.

La nova direcció va tenir la delicadesa de deixar-li un despatx en el pis dels professionals, on pogués atendre la gent que la visitava. A poc a poc, quan anava perdent facultats, només passava hores allà escrivint i llegint cartes. Però era al seu lloc i sempre la trobàvem allà amb el seu somriure i la seva capacitat d'adaptar-se a tot sense fer problemes.

Apostolat epistolar

Tots veien que les seves forces s'anaven esgotant, però no va deixar mai de sentir aquella crida interior envers els més pobres i desvalguts. A ells els dedicava hores de l'única manera que li era permès a la seva edat i amb les seves febleses que anaven augmentant dia rere dia.

Tinc gravada en les meves pupil·les la seva imatge en el despatx de la planta baixa, que setmanalment visitava. El seu somriure, el gest d'aixecar-se amb dificultat per abraçar-me, les seves paraules de saviesa acumulada i aquelles cartes que escrivia en un paper que ella mateixa es "timbrava" amb dibuixos de la mare de Déu o de Jesús, segons el temps litúrgic o l'ocasió.

Al començament es llegia totes les cartes que l'arribaven i les responia amb detalls de memòria que, d'altra banda, anava perdent per altres coses.

Ja, més endavant, quan la seva edat i les seves mancances avançaven, anava cercant en la seva típica llibreta noms i històries que una voluntària li havia resumit de les cartes que rebia. Ella es limitava a respondre amb consells plens de tendresa i amor.

Algunes d'aquelles cartes s'han pogut conservar gràcies a la donació del receptor que les va donar.

A manera d'exemple transcriu alguna, plena de consells i d'estimació:

"Espero sigas con buen ánimo... Pido al Señor que su paz llene tu corazón y que puedas transmitirla a tus padres y familia. Jesús está contigo, está a tu lado y te ayuda en todas tus dificultades. Me gustaría verte, hablar un rato contigo para ver cómo te va todo. La amistad no es sólo para participar de tus alegrías sino también y muy especialmente para compartir los momentos de dolor y buscar luz y camino en las dificultades... Estoy segura que llegarás a ser como Dios quiere.

Él te ama y cada momento de tu vida es un regalo suyo para irte enriqueciendo con valores humanos que vas adquiriendo. No sufras por nada. Sé valiente. A medida que logras la libertad interior, aumentas tu capacidad de amar... ¡Enhorabuena por tu progreso en el trabajo! Sigue respondiendo como ahora... Sabes que te queremos mucho.

Un abrazo a tus padres, a tu hermano y a ti. Te espero. Puedes llamarme."

I sempre la seva lluita contra la droga i els seus esforços per ajudar en els aspectes judicials:

"Me alegro al ver que tomas conciencia del pasado... ¡Ánimo! Siempre es tiempo para amar. ¡Cuidate! Ama a tus compañeros, acéptalos y serás feliz. Procura también situarte en el "hoy", cada día es nuevo y nos invita a renovar la

ilusión esperanzada. No olvides que donde hay droga no cabe el amor. Si quieres a la niña y a tu esposa lucha por dejar todo tipo de droga.

De nada sirve comenzar un camino y luego pararse o retroceder. La droga esclaviza. Demuestra ser valiente con el proceso que has hecho, obedece al médico y toma sólo de lo que él te diga. El deporte también te ayudará a ir hacia adelante. Si me das los datos y el nombre del abogado miraré de hacer algo, ya que en el juicio se puede pedir, como alternativa, ir a un centro de rehabilitación cuando llegue el momento... Haremos cuanto esté de nuestra parte, pero lo más importante sólo puedes hacerlo tú..."

Sabem com esperen els interns de les presons les cartes i l'alegria que els proporciona. Quan arribaven les de Sor Geneveva, pels afortunats era com una festa.

Va ser l'apostolat que va exercir fins que les forces li van mantenir el cap clar i la memòria necessària per a recordar noms i persones...

La davallada i el desig de Déu

Una de les últimes vegades que la vam veure a l'Obra Social

Aquell passadís de la primera planta del carrer sant Carles està ple de records de sor Geneveva. Encara després de patir petites embòlies que l'hi anaven minvant capacitats, disminuint la memòria, la vista, l'oïda..., ella continuava baixant al seu despatx cada dia malgrat la seva desorientació temporal i espacial: "Ja és l'hora de la Missa?" repetia als cinc minuts d'arribar al despatx i ho anava preguntant dos minuts després.

De tant en tant, s'adonava de les seves disminucions i deia: "Jo estic ja a punt per anar-me'n amb el Pare Déu. No tinc por. Més aviat ja en tinc ganes. Allà continuaré treballant pels pobres..."

Cada vegada parlava més sovint del cel i del seu desig de veure Déu.

Quan ja no era capaç de escriure cartes, de portar una conversa seguida, de reconèixer algunes persones o de sentir el que li dèiem, no se la veia molesta ni amargada. Sempre amb el seu somriure habitual, acaronent a tothom,

interessant-se per la gent, agraint qualsevol gest, irradiant una pau i una serenor que s'encomanava.

Sempre obedient a la germana que la cuidava, feia el que li deia, malgrat no ho veiés molt clar. Un dia que la vaig trobar fent una trencaclosques dels que es fan servir als parvularis em va dir:

"No sé perquè em fan fer això que és de nens. Però m'han dit que ho faci i ho faig." Jo li vaig dir que com que ja érem molt grans -i em vaig incloure- necessitàvem exercir la ment per no atrofiar-nos. I ella em va dir: "Jo faig el que em diuen, perquè sé que és pel meu bé".

Recordo cada davallada dels últims mesos com un veritable don de Déu per tots els qui la visitàvem i l'estimàvem. Sorties de la seva habitació o de la sala on la col·locaven davant la televisió per seguir la Missa, amb la pau que ella irradiava. Se la veia avançar cada dia a l'encontre de Déu.

L'entrada a la Vida

Hospital del Mar com ho havia fet tantes i tantes vegades durant molts anys, sobretot quan la sida feia estralls en el jovent de principis dels anys 90. Però ara no anava a la planta novena enviada sovint per sor Geneveva que em parlava d'algun noi que no tenia ningú... Ara pujava a la tercera planta i anava, precisament, a visitar-la a ella. Una caiguda típica de la seva edat, un trencament del maluc i l'obligada operació la tenien hospitalitzada.

Allà estava en una habitació compartida, com qualsevol malalt, acompanyada d'una de les germanes que feia temps la recolzava i l'acompanyava en la seva impotència, amb tot l'amor fratern que es mereix.

No vaig caure en la temptació de preguntar-li si em coneixia, perquè trobo un absurd fer evident una de les conseqüències de l'envelliment del nostre cervell. El més important no és que ella em conegui. N'hi ha prou en què jo sí que la conegui i l'estimi. He escrit moltes vegades que va ser la meua "mestra de tendresa" i ara em tocava a mi fer servir les seves lliçons per mostrar aquesta tendresa envers ella. I en vaig tenir prou amb la seva mirada agraïda i la força amb què em va agafar la mà quan li vaig agafar la seva.

-Quantes vegades hem vingut tu i jo a la planta novena a veure els nostres amics en altres temps! Te'n recordes?- li vaig dir conscient que evocar-li el passat li feia tornar la memòria que no tenia ja per les coses immediates.

- I tant. Sí, molts amics. Jo els estimo molt...

Per aquests misteris que es donen en la consciència humana malgrat les seves pèrdues, és curiós que sor Genoveva sempre reaccionava quan se li parlava de la gent necessitada per a la qual havia donat la seva vida, ara ja feble i desgastada pels anys i la malaltia.

Amb això demostrava la seva bonhomia i la seva caritat. Perquè em va deixar bocabadada quan -tot pensant que no ens sentia o que no estava al cas- li vaig comentar a la germana que la cuidava, la meua admiració perquè havia estat sempre al seu costat des de que ja no es podia valdre per si mateixa. I sor Genoveva, tot mirant-nos amb un esguard de saviesa, va dir, dirigint-se a la seva acompanyant: "Sí, i ho has fet molt bé i amb molta humilitat".

Els ulls de la germana esmentada van brillar amb llàgrimes d'emoció en sentir aquelles paraules que evocaven la sor Genoveva de tota la vida: agraïda, oblidada de sí mateixa per pensar sempre en l'altre, companya de camí, lliurada sempre a tots sense distinció.

I jo no vaig poder estar-me de tornar amb la imaginació a aquells anys del final dels 80 quan la vaig conèixer, atenent a tots aquelles homes que arribaven en condicions pèssimes al raconet d'una sala del carrer santa Lluïsa de Marillac, on els rebia, els ajudava, els mostrava la seva estimació i la seva tendresa. Aquesta va estar sempre la vida de sor Genoveva i -com m'havia dit feia uns mesos- "continuarà fent-lo quan li toqui anar al cel".

En van avisar al matí: La Mare de Déu del Carme se l'havia endut al cel. No vaig poder contenir les meves llàgrimes sense saber molt bé si eren de pena o de joia.

Em van venir a la memòria una de les últimes frases que em va dirigir, tot preguntant-me si jo encara continuava "amb els nostres", i dient-li jo que sí, que és clar que estaria fins que tingués forces, va estar molt contenta i em va dir: "Jo aviat ho podré fer des del cel".

Sí, el dia de la Mare de Déu del Carme, amb la mateixa senzillesa que havia viscut, se'n va anar a continuar amb "els nostres" -els més estimats de Jesús- des d'aquell estat del qual no sabem res, però intuïm que tot serà amor. I si en aquest món l'ha vessat a dojo, què no farà en el lloc o estat en el que ja tot serà AMOR?

ÍNDEX

	pàg
Pròleg	3
Introducció	7
El seu comiat	8
Notes de premsa	9
Testimonis	12
LA MEVA MESTRA DE TENDRESA	23
Un llunyà dia de finals dels 80	24
La malaltia de la vergonya i la mà guaridora	26
La planta novena de l'Hospital del Mar	27
La tendresa que es fa comprensió	29
Què podem fer? El pare Costa	30
Itaca, la nineta dels seus ulls	31
Reunions guaridores	34
Preparats per a donar xerrades als joves	35
La presó	36
Els esmorzars amb sor Genoveva	37
L'edifici del carrer sant Carles i la seva renovació	38
Apostolat epistolar	40
La davallada i el desig de Déu	41
Entrada a la Vida	43